

La producció de cinema a Catalunya (2014-2015)

ANNA MEDRANO I REINALD BESALÚ / FEBRER 2017

Amb aquest informe de la producció de cinema a Catalunya pretenem donar continuïtat als treballs periòdics realitzats per l'Observatori de la Producció Audiovisual sobre aquesta temàtica. L'informe es basa sobretot en les dades facilitades per l'Institut d'Empreses Culturals de Catalunya, de la Generalitat de Catalunya, i es completa amb altres fonts complementàries per a les comparacions amb d'altres països. La metodologia que s'ha seguit és també la mateixa que en els informes precedents, per així facilitar les comparacions, que han de permetre avaluar la trajectòria del sector al llarg del temps.

Fets destacats:

- El nombre total de produccions a Catalunya de 2014 és força similar al dels anys precedents, però l'any 2015 hi va haver un important ascens, amb 93 produccions. Aquesta és la segona millor xifra dels darrers quinze anys, només superada per les 96 produccions de 2010.
- El 2015 l'Estat espanyol va arribar a les 255 produccions, que és el seu màxim històric. En general, la producció cinematogràfica a Espanya ha mantingut una pujada progressiva, tot i que també presenta alguns descensos concentrats en els anys 2003, 2012 i 2014.
- El nombre de pel·lícules produïdes a Catalunya supera l'any 2015 el de països de dimensions similars com Holanda, Bèlgica, Dinamarca o Àustria. Aquell mateix any Espanya se situa com el segon país europeu amb més producció cinematogràfica després de França, a l'espera del recompte definitiu al Regne Unit.
- La forma principal de participació catalana en la producció de llargmetratges a Catalunya va ser, amb molta diferència, la majoritària (participació superior al 50%), ja que és la fórmula emprada en el 80% dels casos.
- Mentre que la quantitat de pel·lícules de ficció s'ha mantingut més o menys constant durant els darrers anys, els documentals han patit més variacions. Durant els anys 2014 i 2015 sembla que la producció de documentals s'estabilitza i que el seu pes en el total de la indústria cinematogràfica es consolida. Per tant, és sobretot la xifra de producció de documentals la que determina que el nombre total de produccions pugi o baixi.

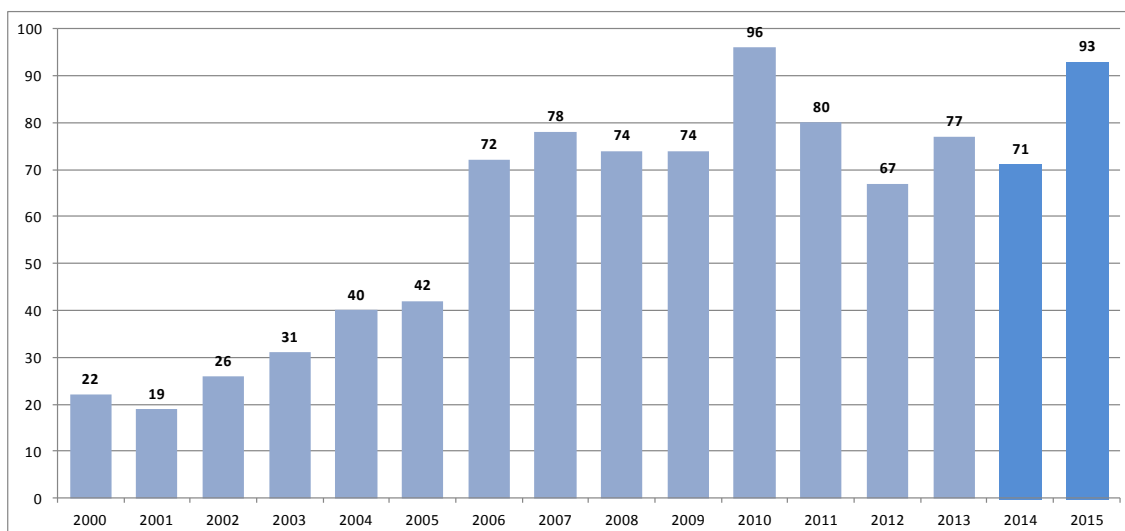
- Més del 80% de les productores catalanes actives només van treballar en un film per any. En els darrers anys s'ha reduït la quantitat d'empreses que produeixen més d'una pel·lícula anual.
- Trencant amb la dinàmica establerta fins l'any 2013, els llargmetratges amb un únic productor es van imposar a les coproduccions. L'augment dels documentals pot haver influït en el creixement dels films d'un sol productor.
- Dins de les coproduccions, hi ha un predomini de la participació catalana majoritària (per sobre del 50%). Durant els anys 2012 i 2013 el nombre de films amb una participació majoritària catalana va ser una mica inferior al dels últims exercicis. Contràriament, la xifra va pujar considerablement durant el 2014 i 2015, ja que prop del 80% de les coproduccions van comptar amb aquest tipus de participació catalana.
- Tot i el pes de Televisió de Catalunya en el sector cinematogràfic català, la seva participació en els llargmetratges de 2014 i 2015 va ser inferior que en els anys previs. L'any 2014 va participar en la coproducció de vuit dels 71 films que es van produir i el 2015 només va participar en cinc de les 93 pel·lícules.
- Durant els darrers anys hem vist disminuir el nombre de coproduccions entre empreses catalanes, mentre que les coproduccions amb empreses espanyoles han estat les principals. Tot i això, l'any 2015 les coproduccions espanyoles van caure fins al 40%. Aquesta caiguda pot respondre, en part, a l'extraordinari creixement de les coproduccions internacionals, sobretot de les europees. Caldrà veure si aquest augment es mantindrà en el futur.
- Tant en les coproduccions espanyoles com en les europees la participació catalana va ser primordialment majoritària.
- Des del 2012 han augmentat les coproduccions de documentals, tot i que la majoria de coproduccions segueixen essent de films de ficció. La participació catalana en els documentals coproduïts durant 2014 i 2015 també va ser principalment majoritària. Al mateix temps, tot i que la coproducció espanyola va seguir essent la fórmula principal en els documentals, cal fer esment de l'augment de les coproduccions europees de documentals durant el 2015.
- En els últims anys el castellà ha anat guanyant terreny al català com a llengua de producció. Tot i que la diferència entre ambdues llengües va reduir-se l'any 2014, el 2015 els films en castellà van duplicar amb escreix els rodats en català.

1. Panorama de la producció a Catalunya 2014-2015

La producció de llargmetratges a Catalunya va seguir una tendència similar a l'observada durant els períodes anteriors. Així doncs, entre els anys 2006 i 2015 la producció catalana de llargmetratges s'ha estabilitzat entorn de les 75 produccions a l'any. No obstant, cal destacar alguns alts i baixos. Sobresurten especialment les pujades dels anys 2010 i 2015, on les produccions totals van arribar a les 96 i les 93 respectivament.

Caldrà parar atenció als propers exercicis per saber si aquest creixement de la producció durant l'any 2015 es manté o si és tan sols un augment puntual. La pujada de la producció de l'any 2010, per exemple, va ser seguida per un descens progressiu durant els dos anys posteriors, fins a arribar a les 67 produccions el 2012. Aquesta és la xifra més baixa des de l'inici de la crisi. L'any 2013, en canvi, ja es van recuperar les dades dels exercicis anteriors. La menor producció de documentals durant l'any 2012 pot explicar, en part, el nombre tan baix de la producció global.

QUADRE 1: Evolució de la producció de llargmetratges catalans (2000-2015)

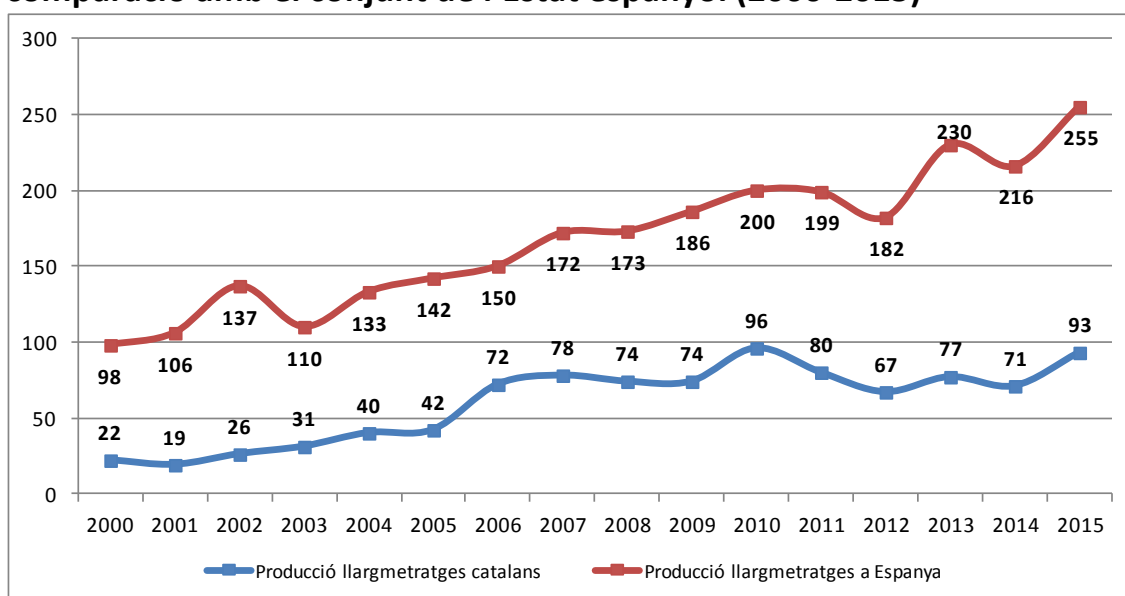

Font: Institut Català d'Empreses Culturals (ICEC)

En relació amb la producció del conjunt de l'Estat espanyol, la producció catalana ha perdut pes percentual (Quadre 2). Mentre que l'any 2010 gairebé una de cada dues pel·lícules fetes a Espanya tenia participació catalana, el 2013 les productores catalanes només participaven, aproximadament, en una de cada tres pel·lícules espanyoles. Es tracta del percentatge més baix des del 2006. Amb l'informe actual, podem constatar que la pèrdua de pes s'ha consolidat durant els anys 2014 i 2015. Concretament, l'any 2014 la participació catalana representava el 33% del total de les produccions d'Espanya. L'any 2015 el percentatge va augmentar lleugerament i se situà al voltant del 36%.

L'any 2012 és el que registra les pitjors dades per a Espanya, com també succeeix amb el cinema català. Malgrat aquest punt en comú, cal destacar la tendència diferenciada entre Catalunya i Espanya. Si a Catalunya hem observat que la producció s'ha estancat durant els darrers anys, a Espanya hi hagué una crescuda notable entre els anys 2012 i 2013, quan es va passar de 182 produccions a 230. Tot i que l'any 2014 la producció espanyola va baixar a les 216 produccions, la xifra segueix essent superior a la dels anys previs. És més, l'any 2015 la producció de llargmetratges a Espanya va protagonitzar un nou creixement, tot assolint la xifra de 255 pel·lícules.

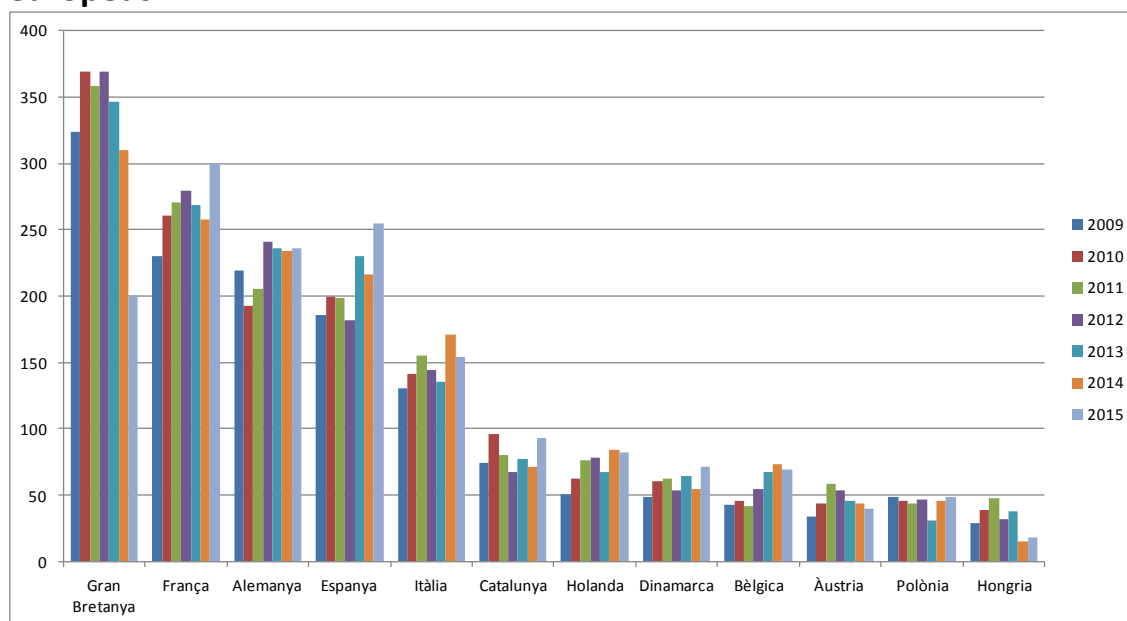
QUADRE 2: Evolució de la producció de llargmetratges catalans en comparació amb el conjunt de l'Estat espanyol (2000-2015)

Font: Institut Català d'Empreses Culturals (ICEC)

Si es comparen les xifres de producció a Espanya i Catalunya amb la d'altres països europeus (Quadre 3), es fa patent la seva potència. Així, Catalunya té uns nivells de producció equiparables als de països de dimensions similars com Dinamarca, Holanda o Bèlgica, i en el període 2009-2015 gairebé cada any el nombre de pel·lícules catalanes produïdes ha superat les xifres d'aquests països. Espanya, al seu torn, se situa per davant d'Itàlia en nombre de pel·lícules produïdes al llarg del període 2009-2015, i l'any 2015 ha superat també el nivell de producció cinematogràfica d'Alemanya.

QUADRE 3: Nombre de films produïts entre 2009 i 2015 a diversos països europeus

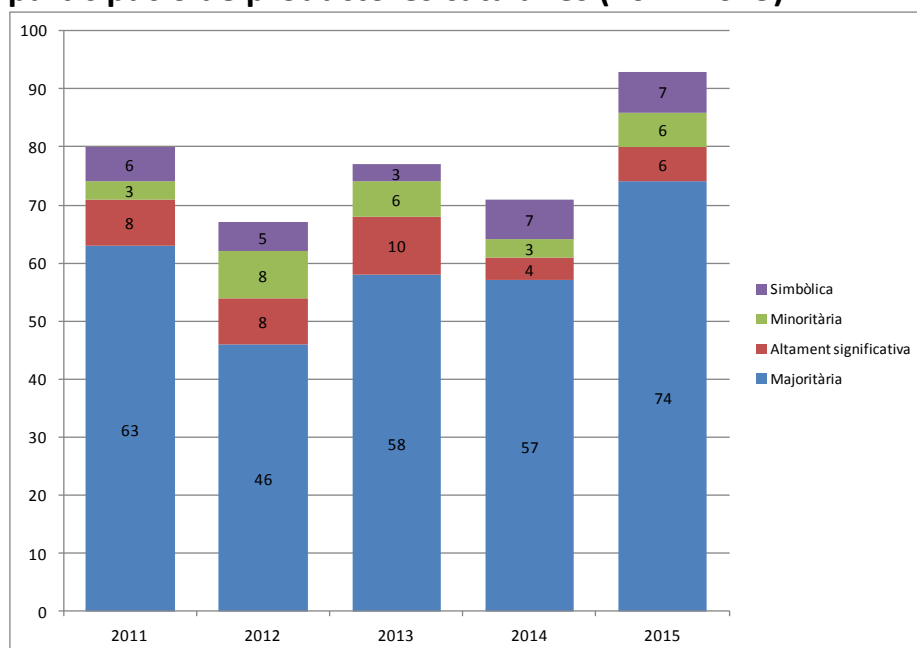
Font: Observatori Europeu de l'Audiovisual

Nota: les dades de 2015 són provisionals. En el cas del Regne Unit, no es tenen en compte les produccions amb pressupostos inferiors a 500.000 lliures per a l'any 2015.

Però quin és el pes real de les productores catalanes en la producció de cinema? En un mercat interconnectat i global, moltes de les pel·lícules es fan en coproducció amb altres empreses espanyoles, europees o d'arreu del món. Tot i això, la participació de les productores catalanes a la creació de llargmetratges ha estat, principalment, amb la forma de presència majoritària durant els darrers anys. Durant els anys 2014 i 2015, la tendència segueix essent aquesta. El 80% dels llargmetratges catalans dels anys 2014 i 2015 van ser de producció majoritària catalana. La participació catalana va ser altament significativa en un 6% de les produccions dels anys 2014 i 2015, mentre que va resultar minoritària o simbòlica (molt minoritària) en només un 15% dels llargmetratges del 2014 i en un 14% dels de l'any 2015¹.

¹ Classificació dels films catalans en funció del grau de participació de les productores catalanes en el finançament de la pel·lícula, seguint allò que ja es proposava en informes anteriors. S'estableixen quatre categories: participació 'molt minoritària' o 'simbòlica' (entre l'1% i el 15%) seguint la denominació emprada fins ara, participació 'minoritària' (entre el 16% i el 30%), 'altament significativa' (entre el 31% i el 50%) i 'majoritària' (més del 50%).

QUADRE 4: Nombre de films catalans produïts en funció del tipus de participació de productores catalanes (2011-2015)

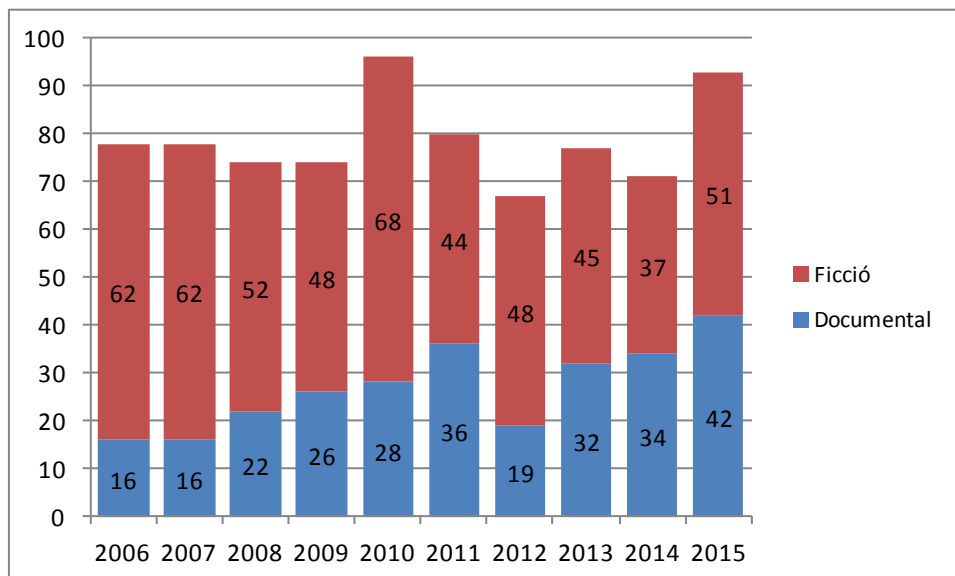
Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Institut Català d'Empreses Culturals (ICEC)

1.1. Gènere i nacionalitat de les pel·lícules amb participació de productores catalanes

De mitjana, fins l'any 2013 pràcticament dues de cada tres produccions catalanes eren ficcions, mentre que la resta eren documentals (Quadre 5). Ara bé, l'evolució que han seguit tots dos gèneres en els últims anys ha estat ben diferenciada: mentre que la ficció es manté en xifres molt semblants (2011: 44, 2012: 48 i 2013: 45), el documental té grans variacions (2011: 36, 2012: 19 i 2013: 32). La producció de documentals, per tant, influeix significativament en el nombre total de produccions i determina que aquesta xifra pugi o baixi. Observem, per exemple, que l'any 2012, quan la producció global de llargmetratges catalans va disminuir notòriament, la quantitat de documentals produïts va ser tan sols de 19.

Durant els anys 2014 i 2015, sembla que la producció de documentals s'estabilitza, ja que pateix menys variacions. A més, aconsegueix representar pràcticament la meitat de la producció global de llargmetratges catalans i, per tant, el seu pes en el total de la indústria cinematogràfica augmenta considerablement. Si l'any 2006 els documentals representaven poc més del 20% del total de pel·lícules, l'any 2015 el percentatge va arribar al 45%. És evident, doncs, que el documental ha guanyat terreny en els últims anys. Un dels motius d'aquesta crescuda pot ser el menor cost de producció. És a dir, els documentals tenen costos de producció més baixos i suposen, doncs, una alternativa a la ficció que permet mantenir la indústria cinematogràfica activa en una època de crisi econòmica.

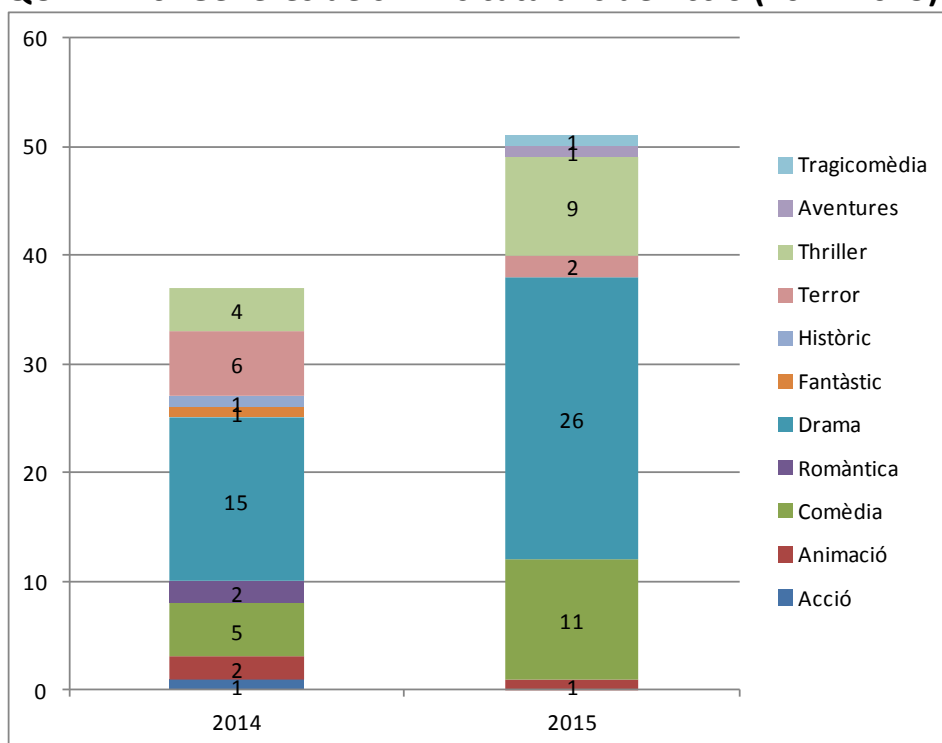
QUADRE 5: La producció catalana de 2006 a 2015: proporció de documentals i films de ficció

Font: Institut Català d'Empreses Culturals (ICEC)

Dins de la ficció, el gènere clarament predominant és el drama (Quadre 6). L'any 2014 les pel·lícules dramàtiques van representar el 40% dels films de ficció. Aquesta xifra és encara superior l'any 2015, quan el percentatge va superar el 50%. Altres gèneres amb una presència significativa són el thriller, la comèdia i el terror. Mentre el thriller va patir un augment l'any 2015 respecte del 2014, passant de 4 a 9 produccions, el terror va seguir un camí invers, perquè les produccions de terror van caure de 6 a 2. Per la seva banda, la comèdia va augmentar de forma rellevant, ja que les produccions es van doblar en aquests dos anys (cinc comèdies l'any 2014 i onze l'any 2015).

QUADRE 6: Gèneres dels films catalans de ficció (2014-2015)

Font: Institut Català d'Empreses Culturals (ICEC)

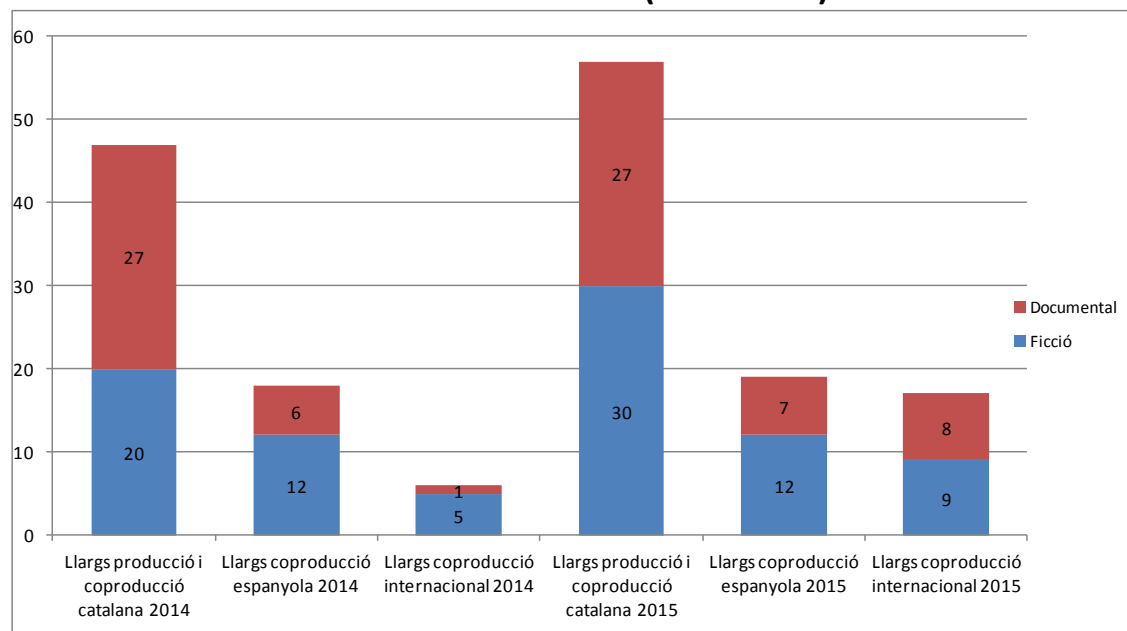
És interessant centrar-nos també en la nacionalitat de les produccions. Les pel·lícules són exclusivament de nacionalitat catalana o hi han participat empreses de la resta de l'Estat o internacionals?

Segons aquesta classificació i com ja s'havia detectat en els anys anteriors, s'aprecia clarament que hi ha una predominança del documental en les produccions exclusivament catalanes. L'any 2014 el 57% dels llargmetratges produïts només per empreses catalanes eren documentals. Tot i així, l'any següent la xifra va caure 10 punts i es va quedar en el 47%. Un dels motius pot ser, com s'ha comentat, el menor cost de producció dels documentals, fet que els converteix en més assequibles per a les empreses catalanes.

En coherència amb això, des del punt de vista de les coproduccions internacionals, el documental ha estat un dels gèneres menys freqüents durant els darrers anys. Aquesta dada canvia significativament l'any 2015, ja que de les 17 coproduccions internacionals 8 van ser documentals. Es tracta, per tant, del 47%. Caldrà veure si aquest augment dels documentals amb la fórmula de la coproducció internacional es manté en el futur anys o si va ser un ascens puntual.

Pel que fa als llargmetratges de coproducció espanyola, les dades dels anys 2014 i 2015 són força similars. Aproximadament, una tercera part de les coproduccions espanyoles van ser documentals, essent, doncs, majoritaris els films de ficció.

QUADRE 7: Nombre de films catalans per tipus de producció i proporció de documentals i films de ficció en cada cas (2014-2015)

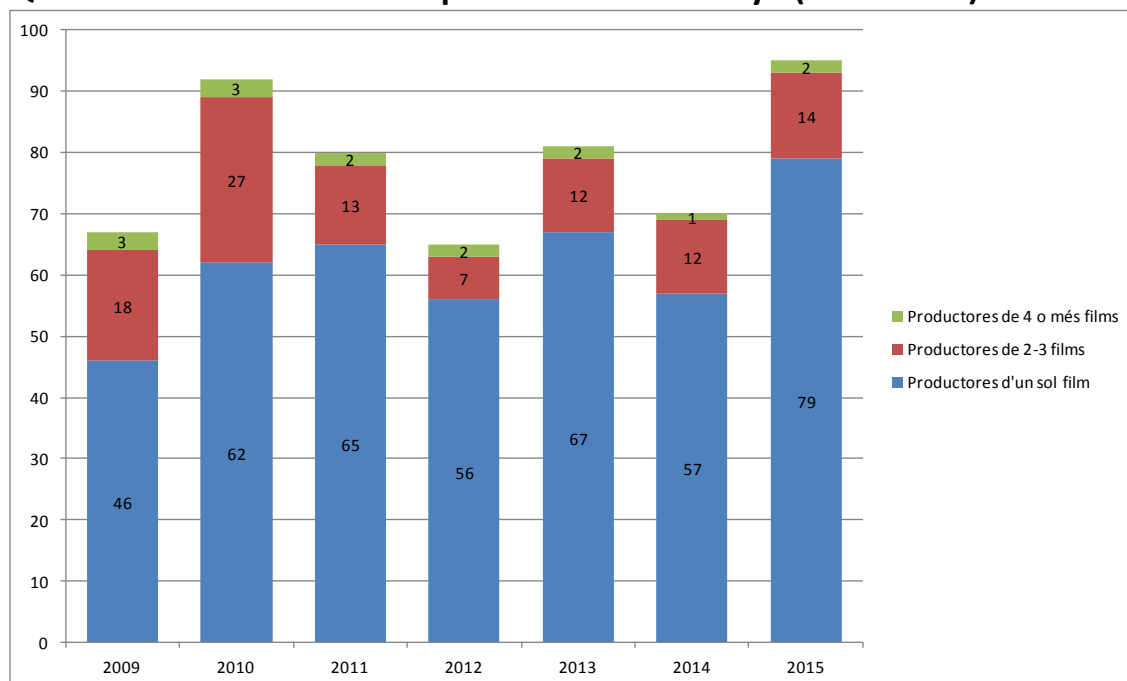

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Institut Català d'Empreses Culturals (ICEC)

1.2. Nombre de films anuals de les productores catalanes

Les limitacions del sector cinematogràfic català també es poden comprovar amb les possibilitats de les productores de rodar més d'un film cada any. En els últims anys, més d'un 80% de les productores catalanes només van participar en l'elaboració d'una pel·lícula a l'any (Quadre 8). De fet, la capacitat de les productores catalanes per fer més llargmetratges ha minvat especialment des del 2011, quan el percentatge de productores que intervenen en un sol film en un any va començar a superar aquest 80%. Així doncs, durant els últims cinc anys, el nombre d'empreses catalanes amb capacitat per fer més d'un llargmetratge a l'any ha patit una certa davallada.

QUADRE 8: Estructura de la producció a Catalunya (2009-2015)

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Institut Català d'Empreses Culturals (ICEC)

Només Televisió de Catalunya, amb el seu rol clau en el mapa audiovisual català, va participar en la producció de més de quatre llargmetratges durant l'any 2014. L'any següent TVC també va mantenir aquesta capacitat empresarial, juntament amb la productora Arcadia Motion Pictures, SL, que va aconseguir participar en quatre llargmetratges durant el 2015 (*El hombre que empezó a correr*, *Proyecto Lázaro*, *Quatretondeta* i *Rumbos*). Tot i així, el percentatge de participació d'aquesta productora és molt minoritari a les quatre pel·lícules, ja que representa només l'1% del total. En canvi, Televisió de Catalunya va participar de forma més destacada en cinc produccions de 2015, amb uns percentatges que van oscil·lar entre el 2 i el 31%.

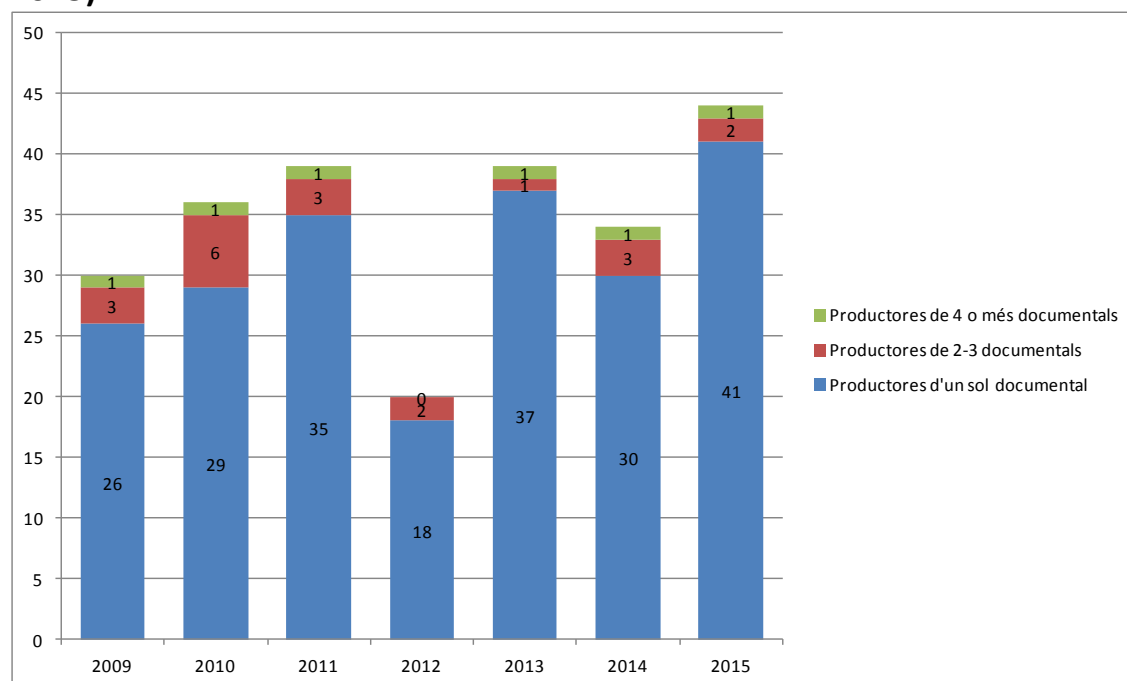
Malgrat això, cal precisar que el nombre de produccions amb participació de TVC durant el 2015 és força inferior al dels anys anteriors. Mentre l'any 2012 TVC va participar en 11 dels 67 films produïts a Catalunya, el 2015 només va col·laborar en 5 coproduccions. Aquesta és la xifra més baixa dels darrers anys, ja que durant els anys 2013 i 2014 va participar en 7 i 8 produccions respectivament.

En relació amb les productores que poden participar en dos o tres films a l'any, s'observa que la xifra s'ha estabilitzat des del 2013 i fins i tot va aconseguir créixer una mica durant el 2015. Partint de la dada més baixa en aquest sentit, obtinguda el 2012, durant els anys

2013 i 2014 dotze productores van participar en dues o tres produccions anuals. Durant el 2015, aquesta xifra va aconseguir pujar fins a les catorze productores. Malgrat això, només tres productores van participar en dos o tres films tant l'any 2014 com el 2015: Loto Films SL, Mediaproducció SL i Versus Films SL. Això indica, en part, poca estabilitat en la capacitat de les empreses per mantenir el seu nivell productiu cada any.

Centrant-nos en els documentals, la majoria de les productores només participen també en un sol film del gènere a l'any. De fet, tan sols tres productores el 2014 (Bonita Films, SL, Mediaproducció SL i Verne Films SL) i dues el 2015 (Pere Portabella Ràfiols i Versus Films SL) van participar en dos o tres documentals. Comprovem, per tant, que cap de les empreses que van produir dos o tres documentals l'any 2014 coincideix amb les de 2015. Si ens aturem en les empreses que participen en més de quatre documentals a l'any, només trobem TVC. La televisió pública es manté, doncs, com l'única amb la capacitat de seguir participant any rere any en més de quatre produccions documentals.

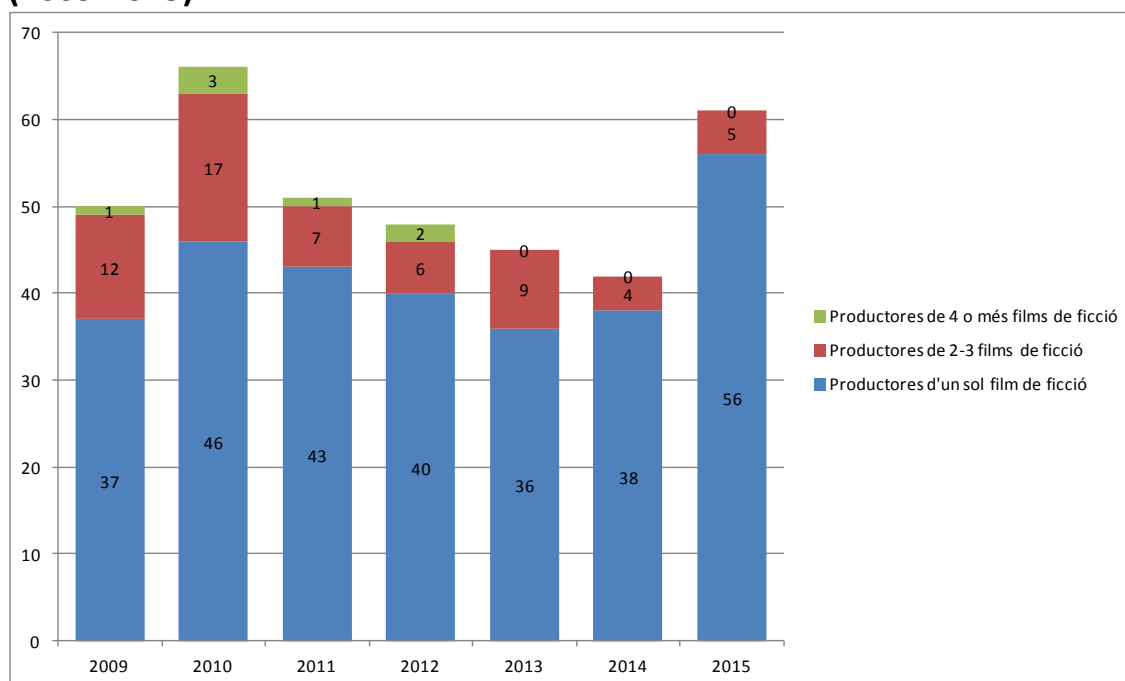
QUADRE 9: Estructura de la producció de documentals a Catalunya (2009-2015)

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Institut Català d'Empreses Culturals (ICEC)

En el cas de les ficcions, hi ha més productores que executen més d'un projecte cada any, però observem una gran davallada respecte d'anys anteriors. Mentre l'any 2013 nou empreses van participar en dos o tres films de ficció, l'any 2014 només van ser quatre i el 2015 van ser cinc. A més, des del 2013 cap productora és capaç de produir més de quatre pel·lícules de ficció. TVC només va participar en un sol film de ficció durant l'any 2014 i el 2015 no va col·laborar en cap, ja que va centrar-se en la producció de cinc documentals.

QUADRE 10: Estructura de la producció de films de ficció a Catalunya (2009-2015)

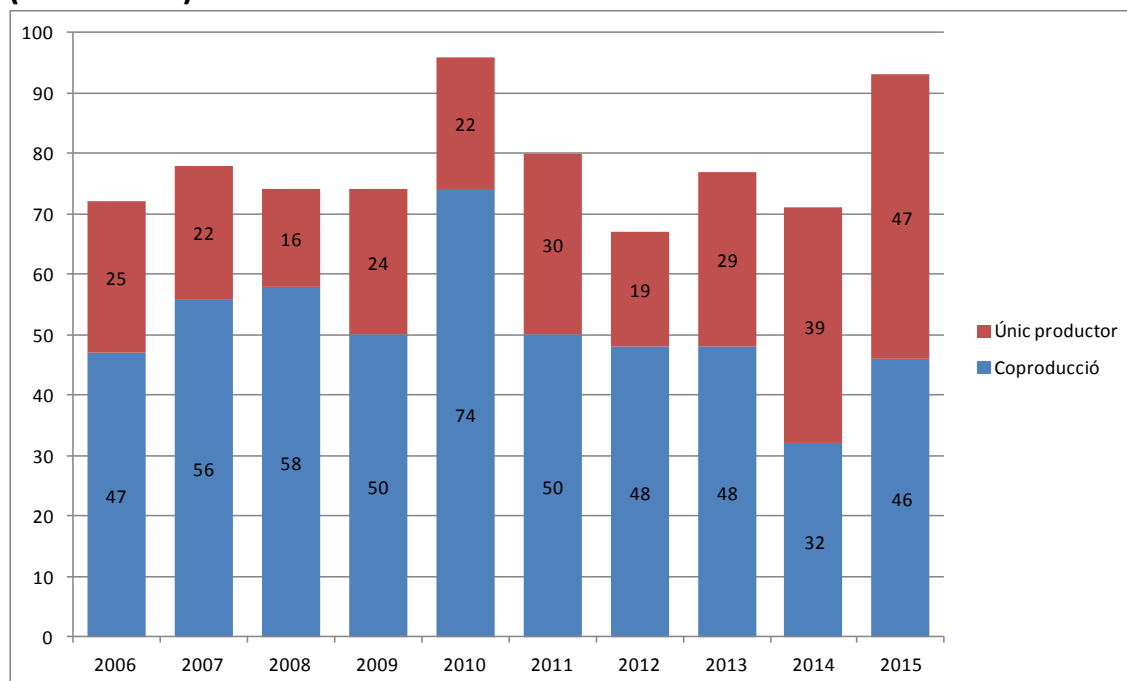
Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Institut Català d'Empreses Culturals (ICEC)

1.3. Les coproduccions cinematogràfiques dels anys 2014 i 2015

La coproducció segueix sent considerable en la producció de llargmetratges a Catalunya. Aquesta col·laboració permet dividir els costos de les pel·lícules i sumar esforços entre diferents empreses. No obstant, si ens fixem en el Quadre 11, podem concloure que la coproducció ha deixat de ser la fórmula majoritària durant els anys 2014 i 2015. Mentre que fins l'any 2013 la majoria de les pel·lícules es feien amb col·laboració entre dues o més productores, durant els anys 2014 i 2015 els films amb un únic productor van ser majoritaris.

Concretament, el 54% dels films del 2014 i prop del 51% dels de 2015 van ser assumits per una sola empresa. Un percentatge elevat dels films amb un sol productor van ser documentals. Dels 39 llargmetratges produïts per una sola entitat de l'any 2014, 23 van ser documentals (59%). L'any 2015 es van realitzar 25 documentals del total de 47 films amb un únic productor (53%).

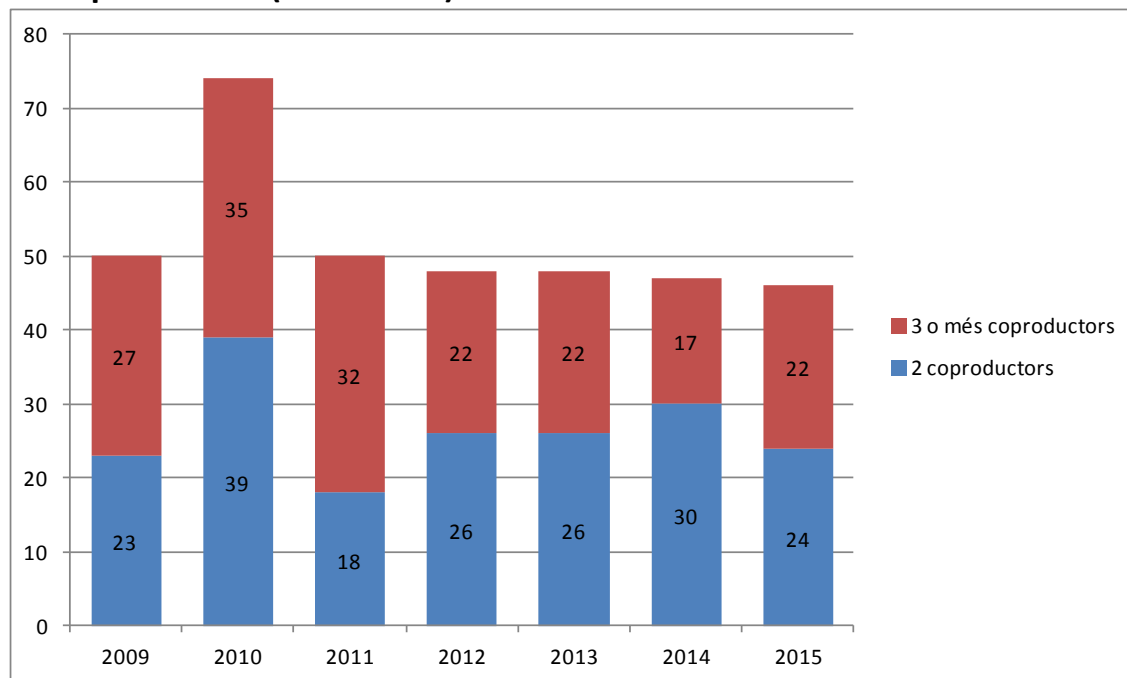
QUADRE 11: Evolució de la producció i la coproducció de films catalans (2006-2015)

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Institut Català d'Empreses Culturals (ICEC)

Si es té en compte el nombre de productors dels llargmetratges amb participació catalana, l'any 2014 la quantitat de films amb dos coproductors va ser força superior a la de les pel·lícules amb tres o més coproductors (Quadre 12). Aquesta diferència es va escurçar durant l'any 2015, en què el nombre de films amb tres o més coproductors i el de les pel·lícules amb dos coproductors va ser molt similar. Tot i així, i de forma genèrica, podem corroborar que en els últims quatre anys hi ha més títols amb dos coproductors que amb tres o més empreses, una tendència iniciada el 2010, però que s'havia trencat l'any 2011.

QUADRE 12: Nombre de coproduccions de films catalans segons el nombre de coproductors (2009-2015)

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Institut Català d'Empreses Culturals (ICEC)

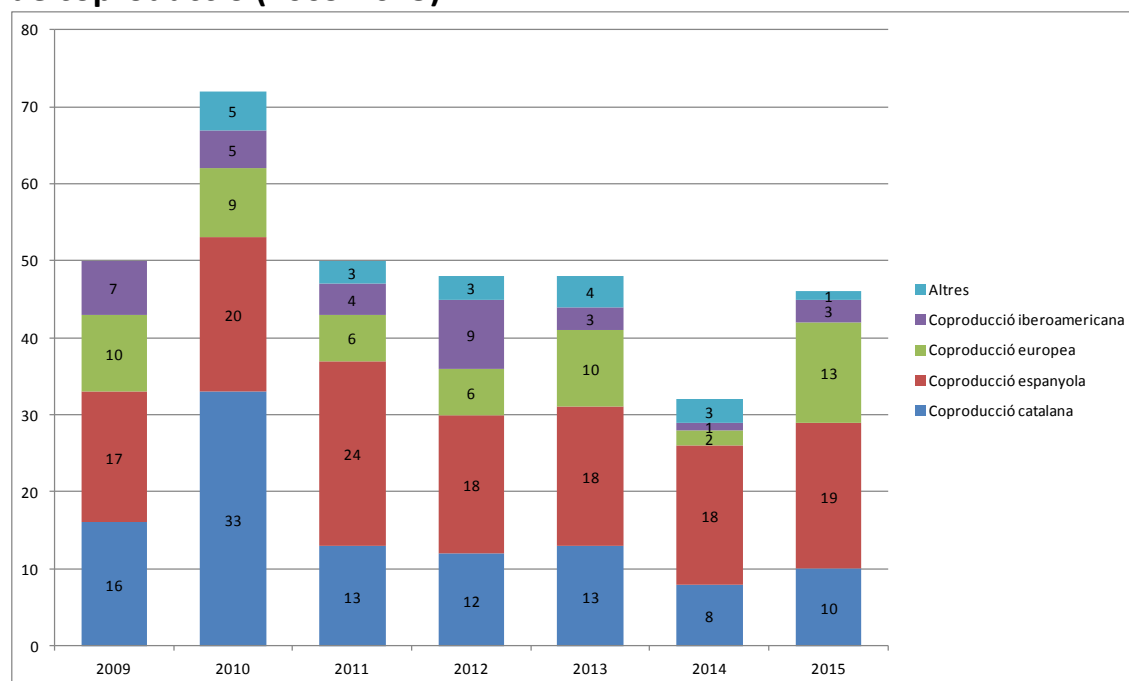
Sobre les nacionalitats de coproducció, la fórmula predominant els anys 2014 i 2015 va seguir essent amb socis de la resta de l'Estat espanyol (56% de les coproduccions del 2014, percentatge que va caure fins al 40% l'any 2015, recuperant així els valors dels anys 2012 i 2013) (Quadre 13). Contràriament, les coproduccions catalanes han anat baixant des del 2011: mentre que l'any 2010 prop del 46% de les coproduccions eren catalanes, el 2015 el percentatge va ser tan sols del 22%.

Això es pot relacionar amb un augment de les coproduccions internacionals durant el 2015, especialment de les europees, que van representar el 28% del total de les coproduccions. No obstant, durant el 2014 el pes de les coproduccions internacionals va ser mínim i les coproduccions catalanes només van arribar al 25%. Com hem vist, però, durant el 2014 va haver-hi una gran pujada de les coproduccions amb empreses espanyoles.

Mirant l'evolució dels darrers anys, observem que durant el primer període de la crisi econòmica, entre 2009 i 2011, es van imposar les fórmules de coproducció nacional enfront de les participacions estrangeres. L'any 2012 les col·laboracions amb empreses iberoamericanes van recuperar-se i el 2013 les coproduccions europees van augmentar. El 2014 suposa un decreixement de les coproduccions internacionals, tant europees com iberoamericanes, tot i que la xifra de coproduccions amb altres països va mantenir-se.

Durant el 2015, tant les coproduccions iberoamericanes com especialment les europees van créixer extraordinàriament respecte del 2014. Per tant, es recuperen i fins i tot es milloren els valors d'anys anteriors. En canvi, les coproduccions amb altres països van baixar, ja que només es va coproduir un film amb els Estats Units.

QUADRE 13: Nombre de coproduccions de films catalans segons la fórmula de coproducció (2009-2015)

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Institut Català d'Empreses Culturals (ICEC)

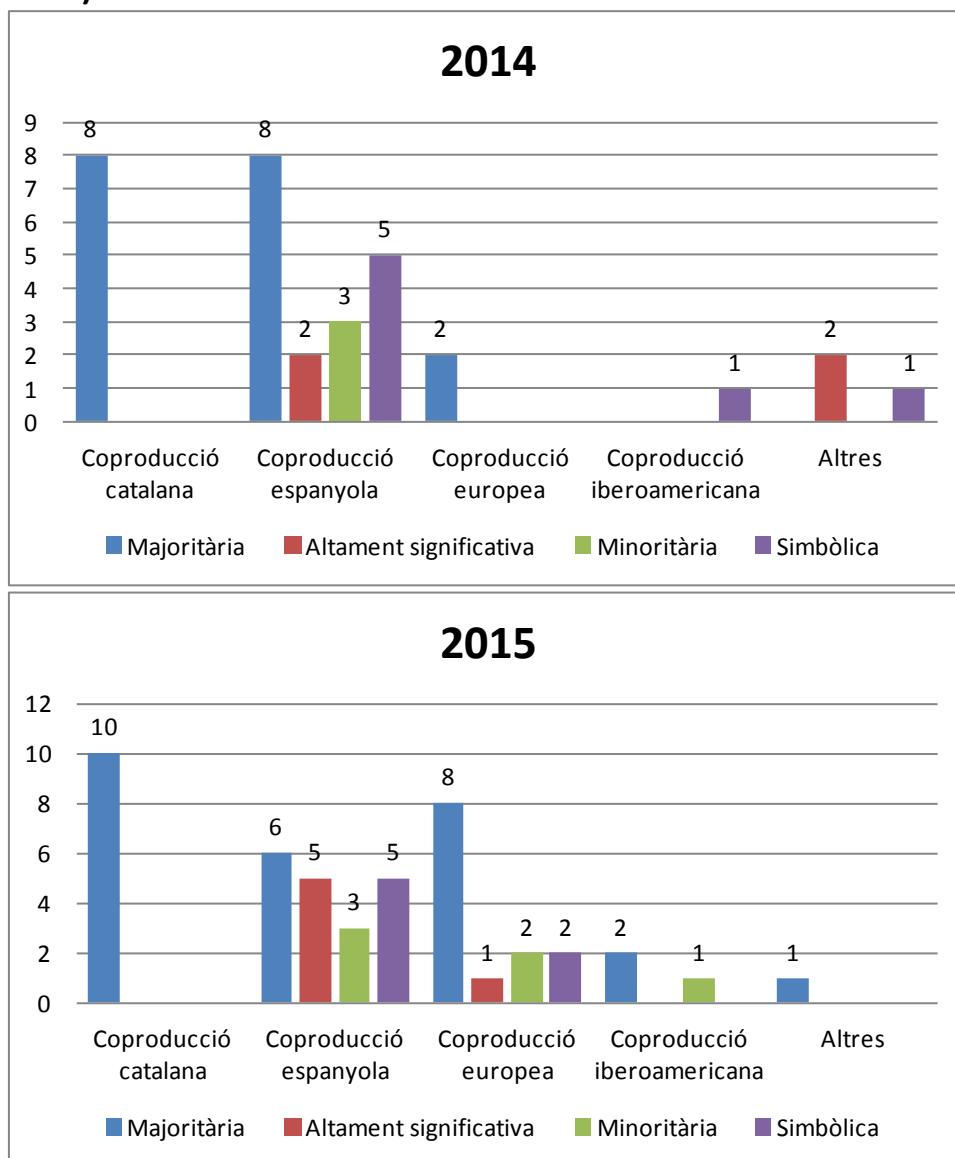
Però més enllà d'haver-hi més o menys coproduccions, cal estudiar el paper de les productores catalanes en els títols coproduïts. En aquest punt, les productores catalanes van tenir una participació majoritària a gairebé la meitat de les coproduccions amb empreses de la resta d'Espanya l'any 2014. Durant el 2015, el percentatge de coproduccions amb empreses de la resta d'Espanya amb una participació majoritària catalana va caure fins al 32%, però això va beneficiar la participació altament significativa, que va arribar al 26%. Així doncs, les empreses catalanes van participar de forma majoritària o altament significativa en un 58% de les coproduccions amb empreses de la resta d'Espanya l'any 2015.

Pel que fa a les coproduccions europees, les dues pel·lícules coproduïdes sota aquesta fórmula l'any 2014 van tenir una participació majoritària catalana. L'any 2015, el pes de les empreses catalanes en el conjunt de coproduccions europees és més divers, però en més d'un 60% trobem una participació catalana majoritària. A més, només en un 31% de les coproduccions europees la participació catalana va ser minoritària o simbòlica.

En el cas de les coproduccions amb Llatinoamèrica i amb altres països, no s'entreveu una tendència ferma, ja que parlem de poques pel·lícules i cap tipus de participació s'imposa als altres de manera contundent. L'any 2014 només va produir-se un llargmetratge amb

col·laboració amb empreses llatinoamericanes i la participació catalana va ser simbòlica. En canvi, el 2015 hi va haver tres coproduccions iberoamericanes, dues de les quals amb una participació catalana majoritària i una tercera amb una participació minoritària. En relació amb les coproduccions amb altres països, les quatre pel·lícules dels anys 2014 i 2015 (tres de 2014 i una de 2015) van fer-se amb la col·laboració d'empreses dels Estats Units.

QUADRE 14: Nombre de coproduccions de films catalans segons el tipus de participació de productores catalanes i la fórmula de coproducció (2014-2015)

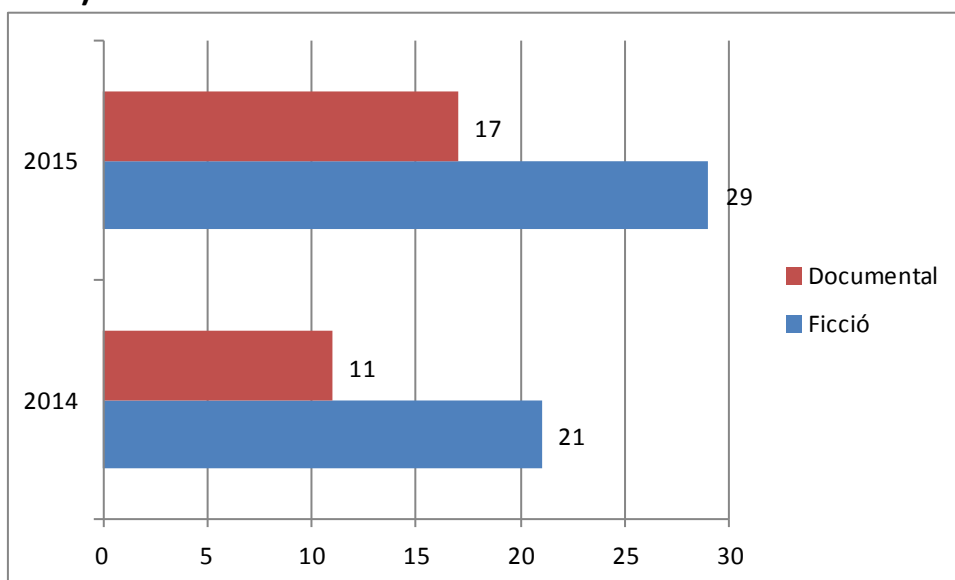

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Institut Català d'Empreses Culturals (ICEC)

La coproducció és tradicionalment una fórmula més pròpia de la ficció que del documental. Els motius econòmics poden ajudar a entendre-ho, ja que la ficció sol implicar costos de producció més elevats i, per tant, una major participació d'empreses

facilita més inversió. La coproducció internacional, a més, beneficia l'exportació i la comercialització internacional de la pel·lícula. Així doncs, incrementa les seves possibilitats d'exploració. El Quadre 15 mostra que prop del 65% de les coproduccions de 2014 i 2015 van ser de films de ficció. No obstant, cal destacar que des de 2012 han crescut les coproduccions de documentals, ja que el percentatge de coproduccions de ficció de 2012 arribava al 80%, mentre que va baixar 15 punts en els tres anys posteriors. En aquest sentit, és important emfatitzar la contribució de TVC, perquè de les 12 coproduccions en què va participar entre 2014 i 2015 només una va ser de ficció.

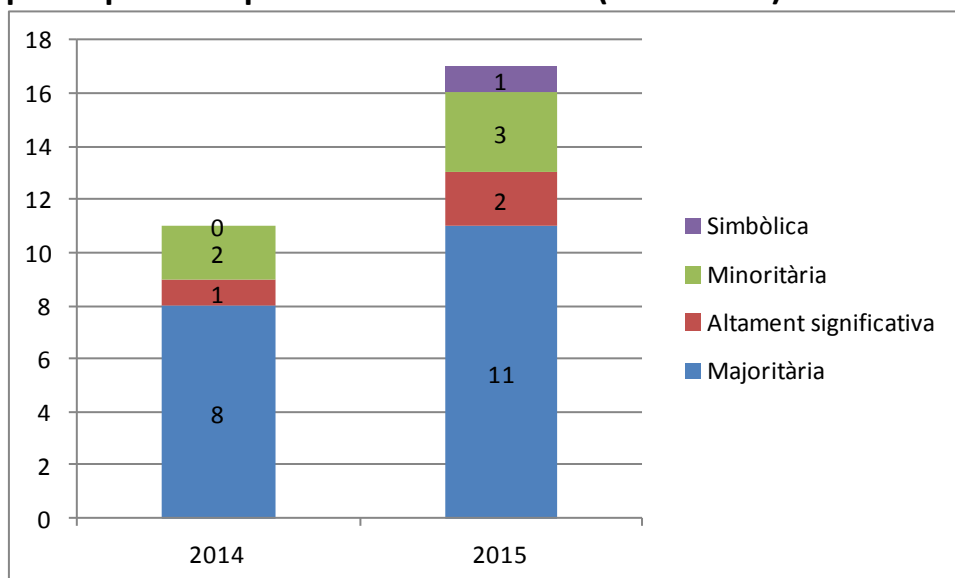
QUADRE 15: Nombre de coproduccions catalanes segons el gènere (2014-2015)

Font: Institut Català d'Empreses Culturals (ICEC)

En relació amb el tipus de participació en els documentals coproduïts, entre el 2014 i 2015 hi ha un clar predomini de la coproducció amb presència majoritària de productores catalanes. Malgrat això, també observem una baixada entre ambdós anys. Mentre que el 2014 les coproduccions de documentals amb participació majoritària de productores catalanes van ser del 73%, l'any següent van caure fins al 65%. Pel que fa a les coproduccions de documentals amb participació altament significativa de productores catalanes, van representar al voltant del 10% tant l'any 2014 com el 2015. En canvi, les coproduccions amb participacions minoritàries i simbòliques van créixer l'any 2015, ja que d'un 18% l'any 2014 van passar al 24% el 2015. Altre cop hem de referir-nos al paper de TVC, especialment durant el 2014, ja que va participar en 6 dels 11 documentals coproduïts aquell any. Els sis casos van ser, a més, coproduccions majoritàries. L'any 2015, en canvi, la participació de TVC en la coproducció de documentals va ser menor. Concretament, va participar en el 29% de les coproduccions del gènere.

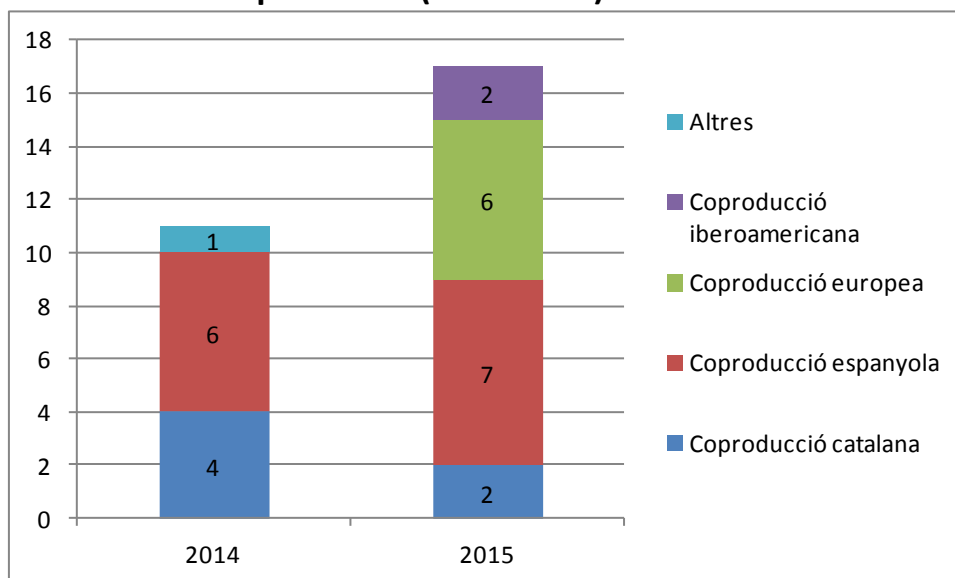
QUADRE 16: Nombre de coproduccions de documentals segons el tipus de participació de productores catalanes (2014-2015)

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Institut Català d'Empreses Culturals (ICEC)

Quant a la coproducció de documentals amb empreses de la resta d'Espanya, l'any 2015 aquesta fórmula va créixer. Mentre que entre els anys 2012 i 2014 més de la meitat dels documentals coproduïts van fer-se amb col·laboració amb empreses de l'Estat, l'any 2015 les coproduccions espanyoles només van representar el 41% del total. En canvi, trobem un increment excepcional de les coproduccions europees durant l'any 2015. L'any 2014 no va fer-se cap documental amb empreses europees, però el 2015 van realitzar-se sis coproduccions d'aquest tipus. És més, l'any 2015 les coproduccions europees van significar el 35% del conjunt de coproduccions de documentals. En els propers informes podrem comprovar si aquesta pujada és sostinguda en el temps o si, contràriament, és un fet puntual.

QUADRE 17: Nombre de coproduccions catalanes de documentals segons la fórmula de coproducció (2014-2015)

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Institut Català d'Empreses Culturals (ICEC)

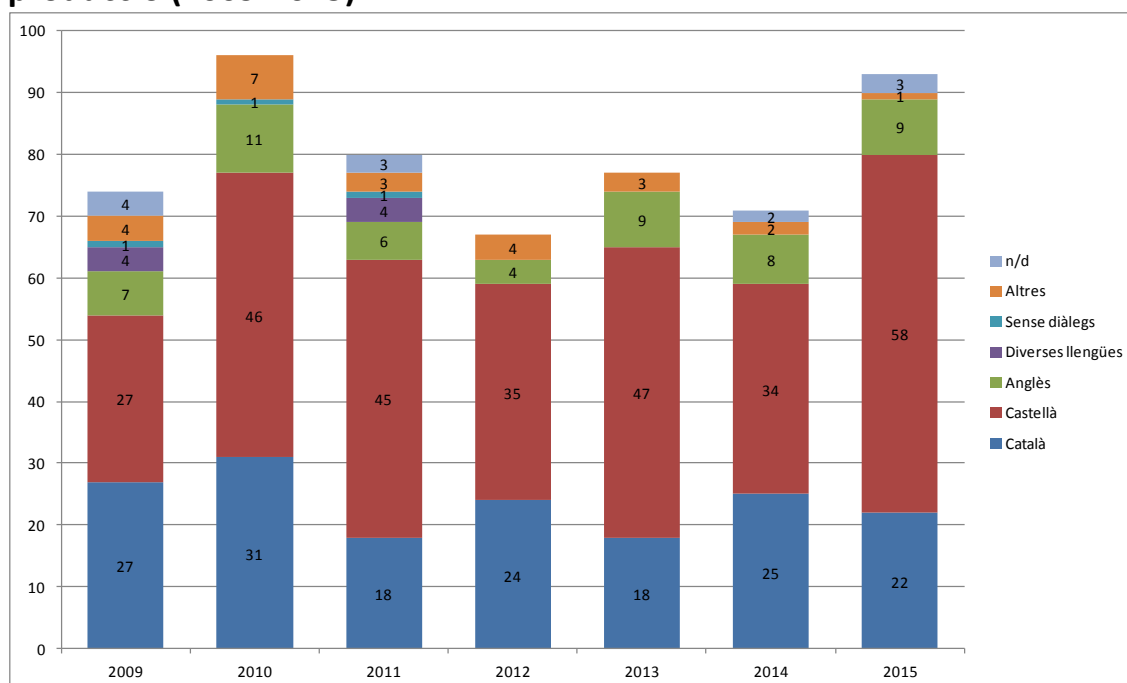
2. La llengua del cinema català

El cinema produït a Catalunya té dues llengües principals de producció: el castellà i el català. Entre les dues llengües, l'any 2014 es van rodar el 83% de les pel·lícules i el 2015 el 86%. Sens dubte, la tercera llengua de producció és l'anglès, que representa al voltant del 10% de les produccions d'ambdós anys.

Fixant-nos en el pes del català i del castellà ens adonem que l'equilibri entre llengües sembla força llunyà. Així, tot i que l'any 2009 s'havia aconseguit una equitat entre ambdues llengües, ja que es van rodar 27 films en català i uns altres 27 en castellà, els anys posteriors s'han caracteritzat per un augment dels llargmetratges rodats en castellà, amb una distància entre llengües major o menor en funció de l'any.

Centrant-nos en els anys 2014 i 2015, observem que el 2015 la diferència entre llengües s'aguditzava respecte dels anys previs. Les pel·lícules en castellà van representar el 62% del global, mentre que les rodades en català van quedar-se tan sols en un 24%. Així doncs, el castellà s'ha imposat amb contundència des de l'any 2010, però no podem definir una tendència clara en el creixement, ja que hi ha alts i baixos constants de les produccions rodades en ambdues llengües. Mentre el 2012 la distància entre films en català i en castellà es va escurçar, l'any 2013 va tornar a accentuar-se. El 2014 la diferència va ser de nou més curta, però el 2015 es va engrandir de forma palesa.

QUADRE 18: Nombre de pel·lícules catalanes segons la llengua de producció (2009-2015)

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Institut Català d'Empreses Culturals (ICEC)

2.1. El perfil de les produccions catalanes amb versió original en català

Des de la perspectiva de gènere i llengua, l'any 2014 16 de les 25 pel·lícules rodades en català van ser documentals. De les 9 de ficció, 8 van ser dramàtiques i una d'elles de caire històric. Això implica que un 64% dels llargmetratges en català de 2014 van ser documentals, un percentatge que va créixer molt en relació amb l'any 2013, quan va ser del 44%. Hem de tenir en compte, a més, que el nombre de documentals rodats en català ja havia crescut molt el 2013 en comparació amb el 2012, quan els documentals van suposar només el 30% dels films rodats en català. El percentatge de documentals amb el català com a llengua principal de 2014 s'apropa al de 2011, any en què gairebé el 60% de les produccions en català van ser d'aquest gènere.

Pel que fa a l'any 2015, observem un equilibri absolut entre els documentals i els films de ficció rodats en català, ja que de les 22 pel·lícules totals, 11 van ser documentals i les 11 restants van ser de ficció. Fixant-nos en la ficció, els drames van ser, de nou, majoritaris. En aquest cas, van representar el 82% dels llargmetratges en català de ficció. Només dues produccions de les onze de ficció rodades en català el 2015 no van ser dramàtiques, sinó que van ser comèdia i tragicomèdia.

Des del punt de vista de la fórmula de producció, és fàcilment comprensible que les pel·lícules en català estiguin produïdes per una sola empresa catalana o que aquesta tingui un pes rellevant en el cas de tractar-se de coproduccions. L'any 2014 un 76% dels films en català van ser produïts per una única empresa. De les 6 pel·lícules en català que van ser coproduccions, cinc van ser amb una participació catalana majoritària i només en una d'elles la participació va ser minoritària.

Durant el 2015, les xifres canvien una mica, però la fórmula d'un únic productor per a les pel·lícules en llengua catalana va seguir essent la predominant, amb un percentatge del 68%. De les set coproduccions, un 71% va comptar amb una participació catalana majoritària, un 14% va tenir una participació altament significativa de les productores catalanes i en l'altre 14% les empreses catalanes van participar-hi de forma simbòlica.

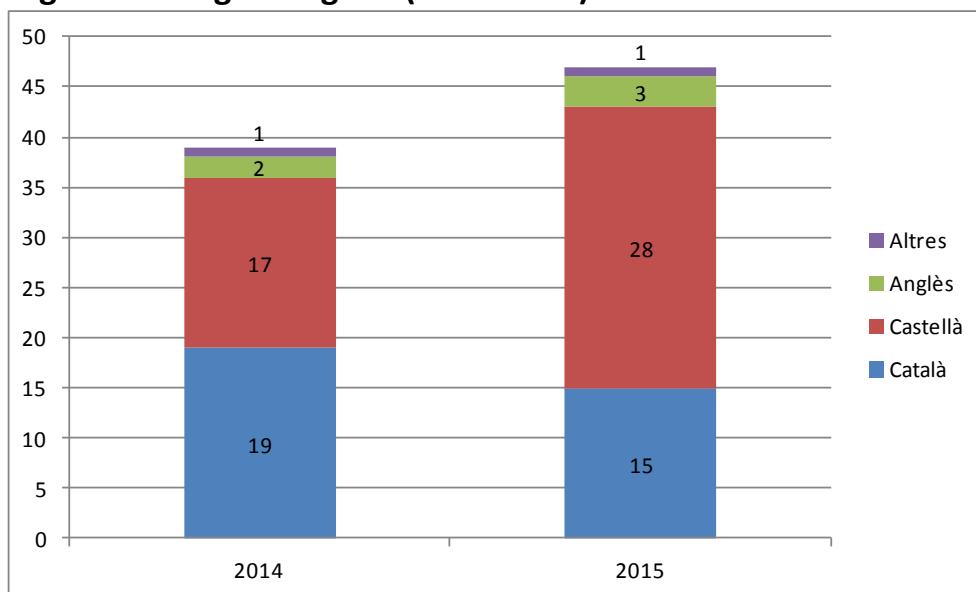
Analitzant amb més detall les coproduccions, ens adonem que l'any 2014 totes les que van triar el català com a primera llengua van ser coproduccions entre empreses catalanes, amb l'excepció de *La dama dels escacs, nascuda a València, reina a tot el món*, que va ser una coproducció amb una productora valenciana (per tant, la llengua seguia sent compartida).

L'any 2015, en canvi, hi va haver coproduccions internacionals que van ser rodades en català, concretament aquestes van arribar quasi al 43% del total de coproduccions en català. Un altre 43% van ser coproduccions exclusivament catalanes i només una de les set coproduccions en català va ser una coproducció amb productores de la resta de l'estat.

Per destriar el pes real del català en cadascuna de les fórmules de producció, és interessant determinar també el percentatge de films rodats en català en cada cas (Quadres 19 i 20). Del total de 39 llargmetratges amb un sol productor de 2014, 19 van ser en català i 17 en castellà. Això significa, doncs, que el català va ser majoritari en aquesta fórmula. Contràriament, en les coproduccions hi ha un clar predomini de les pel·lícules en castellà. Mentre que un 53% de les coproduccions va optar pel castellà com a llengua principal, només un 18% es va decantar pel català.

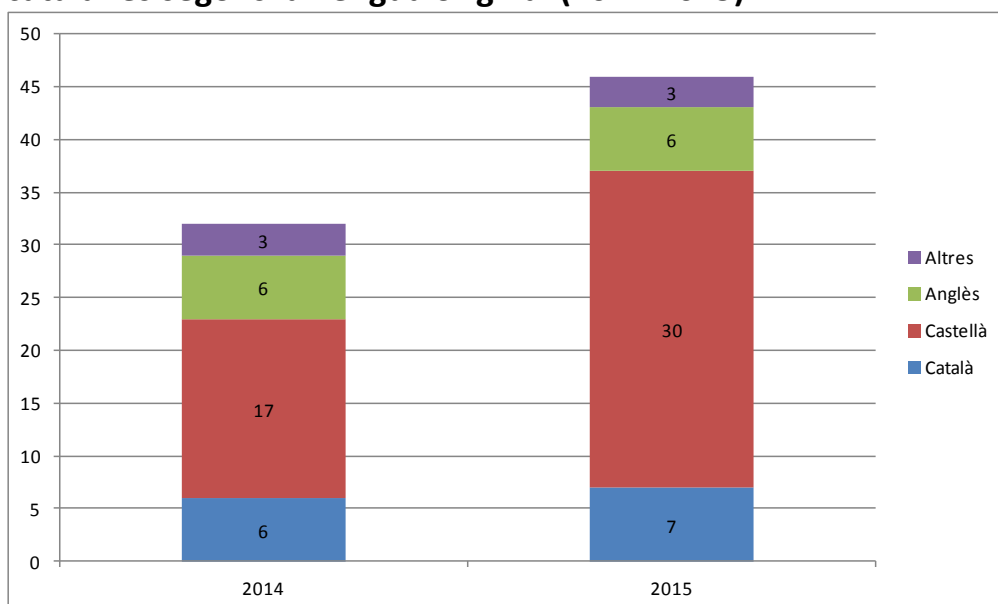
En aquest sentit, les dades no van millorar per al català l'any 2015, ja que d'un global de 46 coproduccions, 30 van ser rodades en castellà i només 7 en català. A més, i a diferència del que hem vist l'any 2014, els llargmetratges amb un únic productor van ser majoritàriament en llengua castellana. En concret, un 60% de les pel·lícules amb aquesta fórmula van optar pel castellà i tan sols un 32% va apostar pel català.

QUADRE 19: Nombre de llargmetratges catalans d'un únic productor segons la llengua original (2014-2015)

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Institut Català d'Empreses Culturals (ICEC)

QUADRE 20: Nombre de coproduccions amb participació de productores catalanes segons la llengua original (2014-2015)

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Institut Català d'Empreses Culturals (ICEC)